

FEDERAL HÜKÜMETİN İKİ YILI VE YENİ DÖNEMDE ALMAN SİYASETİ

M. ERKUT AYVAZ

SETA | ANALİZ

EKİM 2023 · SAYI 393





FEDERAL HÜKÜMETİN İKİ YILI VE YENİ DÖNEMDE ALMAN SİYASETİ

M. ERKUT AYVAZ



COPYRIGHT © 2023

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik [fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.] yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-6583-00-9

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
FEDERAL HÜKÜMETİN İKİ YILLIK GENEL PERFORMANSI VE ÖNE ÇIKAN HUSUSLAR	8
MUHALEFETİN DURUMU	11
ALMAN DIŞ POLİTİKASINDA ÖNE ÇIKANLAR VE GELECEK PROJEKSİYONU	14
SONUÇ	17

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011’de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arasında eğitim aldı. ABD dönüşü 2014’te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü’nde master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz Otto-Friedrich-Universität Bamberg’te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

ÖZET

Almanya'daki federal hükümetin son iki yılda öne çıkan politika tercihlerine odaklanan bu analiz muhalefet partilerinin durumunu ve Alman dış politikasında öne çıkan meseleleri de irdelemektedir.

Bu analizde üç partiden oluşan Almanya'daki federal hükümetin son iki yılda öne çıkan politika tercihlerine genel bir çerçevede değinilirken bazı hususlar üzerinde ise daha detaylı durulmuştur. Koalisyon hükümetinin genel performansı irdele-
nirken kalan iki yıllık süreç için de konu bazında değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca ana muhalefet başta olmak üzere Federal Mecliste bulunan muhalefet par-
tilerine de işaret edilmiştir.

GİRİŞ

8 Aralık 2021'de dört yıllık görev süresi doğrultusunda kurulan federal hükümetin ilk iki yılı geride kalmıştır. Almanya Sosyal Demokrat Partisi (Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD), Yeşiller ve Hür Demokrat Parti (Freie Demokratische Partei, FPD) isimli üç partiden oluşan yeni federal hükümet, özellikle son aylarda anketlerde yaşadığı düşüş trendinin önüne geçememektedir. Muhalefette yer alan aşırı sağcı Almanya için Alternatif (Alternative für Deutschland, AfD) partisinin günden güne artan oy oranları ise ana akım Alman siyasetini tedirgin etmeyi sürdürmektedir. Görevdeki koalisyon hükümetine alternatif olmayı hedefleyen ana muhalefetteki Hristiyan Birlik partileri CDU/CSU'nun seçmen nezdindeki inandırıcılık sorununun yanı sıra CDU Genel Başkanı Friedrich Merz'in tartışmalı söylemleri ise günden güne artmaktadır.

Bu analizde üç partiden oluşan Almanya'daki federal hükümetin son iki yılda öne çıkan poli-

tika tercihlerine ve yaşanan gelişmelere genel bir çerçevede değinilirken bazı hususlar üzerinde ise daha detaylı durulmuştur. Koalisyon hükümetinin genel performansı irdelenirken kalan iki yıllık süreç için de bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca ana muhalefet başta olmak üzere Federal Mecliste bulunan muhalefet partilerine de işaret edilmiştir.

FEDERAL HÜKÜMETİN İKİ YILLIK GENEL PERFORMANSI VE ÖNE ÇIKAN HUSUSLAR

8 Aralık 2021'de göreve başlayan yeni federal hükümet yaklaşık iki yıllık görev süresince çeşitli koalisyon içi tartışmalarla gündeme gelmiştir. Oldukça kırılğan bir zemin üzerine inşa edilen Şansölye Olaf Scholz (SPD) liderliğindeki koalisyon¹ göreve gelmesiyle birlikte çeşitli krizlerle karşı karşıya gelmiştir. 2020'den bu yana Almanya'yı da hem iktisadi hem de toplumsal olarak etkisi altına alan koronavirüs (Covid-19) salgını ve 24 Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı² yeni hükümetin karşılaştığı iki büyük sorun olarak öne çıkmıştır. Küresel salgının Alman ekonomisini de olumsuz etkilemesiyle³ birlikte enflasyon oranı da Almanya tarihinde en üst seviyelere ulaşmıştır.⁴ Koalisyon hükümetinin gerekli önlemlerin alınması noktasında harekete geçmekte yetersizliği sebebiyle toplum nezdindeki desteğinin gerilediği de çeşitli anketlerde ileri sürülmüştür. Ekonomik anlamda durgunluk ve hatta gerilemenin ortaya

1 M. Erkut Ayvaz, "2022'de Almanya'da Yeni Federal Hükümeti Neler Bekliyor?", *SETA Analiz*, Sayı: 360, (Ocak 2022).

2 M. Erkut Ayvaz, "Rusya'nın Ukrayna'ya Saldırısının Almanya'ya Yansımaları", *SETA Perspektif*, Sayı: 335, (Mart 2022).

3 "Konjunkturprognose: Habeck rechnet für 2023 mit Rezession", *tagesschau.de*, 12 Ekim 2022, <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/konjunktur/rezession-inflation-habeck-101.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

4 Bahattin Gönültaş, "Almanya'da Enflasyon 71 Yılın Zirvesine Ulaştı", *Anadolu Ajansı*, 29 Eylül 2022.

çıkmasına paralel olarak hükümetin attığı ekonomi odaklı bazı adımlar dahi⁵ toplumun hükümete yönelik artan olumsuz tavrını değiştirmeye yetmemiştir. Özellikle Rusya-Ukrayna krizinin had safhaya ulaşması, koalisyonun ilk aylarındaki en büyük sınavı olarak değerlendirilmiştir. Bu süreçte Alman tarihinde ilk kez ciddi oranda askeri harcamaların artırılması yönünde kararlar da alınarak⁶ önemli bir değişim sinyali verilmiştir.

Bu iki faktörün yanı sıra koalisyon içerisinde yer alan partiler başta enerji olmak üzere⁷ ekonomik destek, yatırımlar, sosyal politika ve göç gibi birçok konuya dair farklı pozisyonları kamuoyu önünde tartışmıştır.⁸ Bu sebeple geride bırakılan iki yıl boyunca hükümet kamuoyunun hafızasında genel anlamda olumsuz bir yer edinmiştir. Her ne kadar çeşitli yasal düzenlemelere ilişkin günün sonunda koalisyon partileri arasında uzlaşlar sağlanabildiyse de, anketlerde de gözleendiği üzere tartışmalar hükümet ortaklarına oldukça olumsuz yansımıştır.⁹ Bu doğrultuda son iki yılda yapılan çeşitli anketlerde tüm koalisyon üyesi partilerin oy oranının gerilediği gözlenmiştir.¹⁰ Bununla birlikte Federal Mecliste hükümeti kuracak bir çoğunluğun dahi oluşturulmayacağı ileri sürülmüştür.¹¹

5 Bahattin Gönültaş, "Almanya, Artan Enerji Maliyetlerini Frenlemek için 200 Milyar Avro Harcayacak", Anadolu Ajansı, 29 Eylül 2022.

6 Erbil Başay, "Almanya Meclisi, Ordu için Ayrılacak 100 Milyar Avroluk Fonu Onayladı", Anadolu Ajansı, 3 Haziran 2022.

7 M. Erkut Ayvaz, "2022 Sonbahar ve Kış Aylarında Almanya'da Siyaset Görünümü", *SETA Perspektif*, Sayı: 348, (Ekim 2022).

8 "Streit über Atomkraft: Lindner bremsst Habeck aus", tagesschau.de, 11 Ekim 2022, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/akw-ampel-streit-101.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023); "Ampelstreit im Kabinett: Paus blockiert Lindner", tagesschau.de, 16 Ağustos 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/wachstumschancengesetz-kabinett-100.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

9 "Almanya'da Hükümete Güven Dibe Vurdu: Ekonomide Seçmen Muhalefete Güveniyor", *Hürriyet*, 1 Eylül 2023.

10 Erbil Başay, "Almanya'da Yapılan Ankette Hükümetin Değişmesini İsteyenlerin Oranı Yüzde 64 Çıktı", Anadolu Ajansı, 19 Ağustos 2023.

11 "Aktuelle Wahlumfrage: CDU verliert leicht, Ampel weiter ohne Mehrheit", faz.net, 15 Eylül 2023, <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/wahlumfrage-cdu-verliert-leicht-ampel-weiter-ohne-mehrheit-19175428.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

Anketlerdeki bu düşüş trendinin bir neticesi olarak ise koalisyon içerisinde yer alan partilerin ve bazı bakanların spesifik konulara ilişkin keskin ve ayrışan çıkışları gözlenmiştir. Örneğin Ekonomi Bakanı Robert Habeck (Yeşiller) tarafından hazırlanan ve "evlerde ısınma yasası" olarak adlandırılan yasa tasarısına bilhassa koalisyon ortağı FDP tarafından karşı çıkılmış ve bu fikir ayrılıkları koalisyon hükümetini aylar süren bir tartışmaya sürüklemiştir.¹² Diğer yandan Yeşiller üyesi Federal Aile Bakanı Lisa Paus ile FDP'li Federal Maliye Bakanı Christian Lindner arasında da sosyal politika içerikli bir yasa tasarısına ilişkin ciddi görüş ayrılıkları yaşanmış ve tasarımın

Federal hükümetin karşılaştığı iki büyük sorun ise ülkeyi hem iktisadi hem de toplumsal olarak etkisi altına alan koronavirüs salgını ve Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı olmuştur.

kabinede Paus tarafından engellenmesi kamuoyu önünde tartışılmıştır.¹³ Böylelikle koalisyonun süreklilik arz eden bir tartışma sarmalından çıkamadığı intibai kuvvetlenmiştir. Şansölye Scholz'un çeşitli vesilelerle tartışmalara doğrudan dahil olmayarak birçok kez pasif bir görüntü vermesi de koalisyon hükümetinin genel anlamda toplumsal kabulünü zedelemiştir. Bazı istisnalar dışında Scholz'un şansölyelik makamının kendisine sunduğu anayasal yetkiyi kullanarak tartışmaları sonlandırması söz konusu olmuşsa da¹⁴ bu son çare olarak tercih edilmesi öngörülen yetkiyi

12 "Isınma Yasasında Anlaşma Sağlandı", *Hürriyet*, 14 Haziran 2023.

13 "Ampelstreit im Kabinett Paus blockiert Lindner".

14 Nina Magoley, "Scholz-Machtwort zu AKW: Wie viel Macht hat der Kanzler wirklich?", wdr.de, 18 Ekim 2022, <https://www1.wdr.de/nachrichten/machtwort-scholz-atomkraftwerke-100.html>, (Erişim tarihi: 30 Eylül 2023).

sürekli kullanması durumunda oluşacak olumsuz etkileri de unutulmamalıdır.

Koalisyondaki tartışmaların yanı sıra bazı bakanların görevden alınmaları veya ayrılmaları da kısmen olumsuz intibayı pekiştirmiştir. İlk olarak henüz koalisyonun ilk aylarında dönemin Federal Aile Bakanı Anne Spiegel (Yeşiller) görevden ayrılıp yerine başka bir isim getirilmiştir.¹⁵ Özellikle Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı sonrasında görevini icrası noktasında sönük kalması sebebiyle Federal Savunma Bakanı Christine Lambrecht (SPD) de çeşitli eleştiriler ve olumsuzluklar neticesinde 2023'ün başında görevini bırakmıştır.¹⁶ Onun yerine ise Boris Pistorius (SPD) göreve getirilirken ilginç bir şekilde Pistorius kısa bir süre içerisinde Alman siyasetinin en popüler ismi haline gelmiştir.¹⁷ Her ne kadar SPD'nin anketlerde genel anlamdaki oy oranı düşmeye devam ettiyse de Alman Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonuna ilişkin önemli hedefleriyle gündeme gelen¹⁸ yeni savunma bakanının popüleritesi bu süreçte gerileme trendini kısmi olarak yavaşlatmış olabilir.

Tüm bu tartışmalar neticesinde ve koalisyonun toplumsal anlamdaki destek kaybına karşın koalisyonun iki yıl sonunda vaatlerinin yaklaşık yüzde 38'ini hayata geçirdiği bir çalışmada ileri sürülmüştür.¹⁹ Dolayısıyla kamuoyundaki olumsuz imajına rağmen ve kamuoyu önünde sürdürülen tartışmalarına şahit olursa da koalisyonun

birçok yasal düzenlemeyi hayata geçirilebildiği belirtilmektedir. Örneğin Almanya'daki Türkleri de ilgilendiren –çifte vatandaşlığı da artık mümkün hale getiren– Alman Vatandaşlık Yasası'ndaki reform hedefinin şimdilik kabinede kabul edilmesi ve önümüzdeki aylarda da yasalaşması hedefi başta olmak üzere²⁰ yaz aylarında hayata geçirilen Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası gibi önemli yasal düzenlemeler öne çıkmaktadır.²¹ Yine aynı çalışmada bir önceki Şansölye Merkel liderliğindeki federal hükümete kıyasla mevcut koalisyonun iki yıllık performansının oransal olmasa da sayısal olarak daha başarılı olduğu ileri sürülmektedir.²²

Son olarak federal hükümetin toplum nezdindeki desteğinin azalmasına yönelik en büyük etkenlerden birinin ise Alman ekonomisinde gerileme yaşanması olduğu unutulmamalıdır. Küresel salgın ve Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısının etkilerinin bilhassa enerji alanında Almanya'yı oldukça zorlaması 2022'de artan enflasyon oranlarıyla zirveye ulaşmıştır. Bu süreçte geçmişteki hatalı bağımlılıkları neticesinde yeni arayışlara yönelen Berlin yönetiminin 2023'te ekonomisi de bundan olumsuz etkilenerek bir resesyon sürecine girmiştir.²³

Federal hükümetin iki yıllık genel performansının yanı sıra bazı eyaletlerdeki seçim sonuçları da dikkate değerdir. Örneğin Aşağı Saksonya eyalet meclisi seçimlerinde SPD'nin bir başarısı söz konusuken²⁴ FDP ise geride bırakılan tüm eyalet meclisi seçimlerinde gerilemiştir. 2022'de Saarland (27 Mart 2022) ve Aşağı Saksonya (9 Ekim 2022) eyaletlerinde yüzde 5 seçim

15 "Nach Urlaubsvorwürfen: Familienministerin Spiegel tritt zurück", tagesschau.de, 11 Nisan 2022, <https://www.tagesschau.de/eilmeldung/anne-spiegel-ruecktritt-101.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

16 Cüneyt Karadağ ve Erbil Başay, "Almanya Savunma Bakanı Lambrecht Görevinden İstifa Etti", Anadolu Ajansı, 16 Ocak 2023.

17 Helen Whittle, "German Defense Minister Boris Pistorius sees popularity soar", DW, 22 Şubat 2023, <https://www.dw.com/en/german-defense-minister-boris-pistorius-sees-popularity-soar/a-64777234>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

18 "Almanya, Silahlı Kuvvetlerini Yeniden Yapılandırmada Kararlı", TRT Haber, 20 Nisan 2023.

19 "Studie zu Ampelregierung: Respektable Bilanz – aber schlechtes Image", tagesschau.de, 12 Eylül 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/studie-halbzeitbilanz-ampel-100.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

20 M. Erkut Ayvaz, "Alman Vatandaşlık Yasası'nda Planlanan Reform", SETA 5 Soru, (Ağustos 2023).

21 "Almanya Nitelikli İşgücü Göçü Yasası'nı Kabul Etti", *Hürriyet*, 23 Haziran 2023.

22 "Studie zu Ampelregierung: Respektable Bilanz - aber schlechtes Image".

23 Bahattin Gönültaş, "Alman Ekonomisi Özel Tüketimin Düşmesiyle Resesyona Girdi", Anadolu Ajansı, 25 Mayıs 2023.

24 "Es ist amtlich: SPD gewinnt Landtagswahl mit 33,4 Prozent", ndr.de, 20 Ekim 2022, https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/landtagswahl_2022/Es-ist-amtlich-SPD-gewinnt-Landtagswahl-mit-334-Prozent,landtagswahl15108.html, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

barajını geçemeyen FDP, Schleswig-Holstein (8 Mayıs 2022) ve Kuzey Ren-Vestfalya'da (KRV) (15 Mayıs 2022) da gerilemiş ve bu iki eyalette koalisyona hükümetlerindeki yerini kaybetmiştir.²⁵ Bu başarısızlıkların neticesinde FDP'nin federal siyasette daha keskin bir çizgiye başvurduğu ve bu birbiriyle bağlantılı hususların en nihayetinde federal siyasetin seyrini etkilediğini de belirtmek mümkündür. Ancak bu tür çıkışların ve koalisyona anlaşmasından da zaman zaman ayrılan yaklaşımların seçmen nezdinde olumlu bir neticeye evrilip evrilmeyeceği ise meçhuldür. Zira federal düzlemde sıklıkla gerçekleştirilen anketlerde FDP'nin oy yüzdesinde olumlu bir artıştan bahsetmek pek mümkün değildir.

MUHALEFETİN DURUMU

CDU/CSU

Ana muhalefet konumunda yer alan CDU/CSU'da da geride bırakılan iki yıl içerisinde bazı gelişmeler bilhassa öne çıkmıştır. 26 Eylül 2021 federal meclis seçimlerinin akabinde yeni bir genel başkan seçen CDU 2022'de bazı eyalet meclisi seçimlerinde başarılı sonuçlar elde etmiştir. Bu başarıların da partinin federal düzlemdeki genel başkanı olan –ve daha muhafazakar bir çizgiyi temsil eden– Friedrich Merz'in kısmen hanesine yazıldığı söylenebilir.²⁶ Örneğin 12 Şubat 2023'te Berlin eyaletindeki önemli galibiyet²⁷ öncesinde KRV eyaletinde de CDU birinci parti

gelerek (15 Mayıs 2022) CDU-FDP koalisyonu yerine bu defa CDU-Yeşiller koalisyonunu kurmuştur. Ayrıca Schleswig-Holstein eyaletinde de CDU'nun bir başarısı söz konusu olmuştur (8 Mayıs 2022).²⁸ Ancak Merz'in bu eyaletlerdeki CDU'lu eyalet başkanlarıyla da zaman zaman ayrıştığı ve hatta uzun vadeli bir rekabet içerisinde olabilecekleri unutulmamalıdır. Dolayısıyla bu eyaletlerdeki başarıları ağırlıklı olarak Merz

Federal hükümetin toplum nezdindeki desteğinin azalmasına yönelik en büyük etkenlerden biri ise Alman ekonomisinde gerileme yaşanmasıdır.

faktörü ile ilişkilendirmek hatalı bir çıkarım olacaktır. 2022'de gerçekleşen Aşağı Saksonya'daki seçimlerde ise CDU'nun SPD karşısında ciddi bir başarısızlık yaşadığı ise unutulmamalıdır.²⁹ 8 Ekim 2023'te gerçekleşecek olan Hessen eyalet meclisi seçimlerinde de CDU'nun –en azından şimdilik anketler baz alındığında– birinci parti gelmesi beklenirken aynı gün Bavarya'da yapılacak seçimlerde ise kardeş parti CSU'nun seçimleri kazanması muhtemeldir. Ancak burada da Bavarya'daki geleneksel muhafazakar siyasetin Merz ve hatta CDU haricinde Alman siyasetinin farklı bir konumunda olduğuna işaret edilmelidir.

Bazı eyaletlerdeki başarılı seçim sonuçları yalnızca federal düzlemdeki CDU Genel Başkanı Merz faktörü ile ilişkilendirilmemelidir. Zira ör-

25 Philipp Eckstein, "Nach Wahl in Berlin: FDP will auf Kurs bleiben", tagesschau.de, 13 Şubat 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/fdp-ampel-berlin-wahl-101.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

26 Peter Carstens, "Sieg in NRW: Merz sieht CDU zurück auf Platz eins", faz.net, 16 Mayıs 2023, <https://www.faz.net/aktuell/politik/wahl-in-nrw/sieg-in-nrw-merz-sieht-cdu-zurueck-auf-platz-eins-18035149.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

27 Kristin Marie Schwietzer, "Wahl in Berlin: Was Wegners Wahlerfolg für Merz bedeutet", tagesschau.de, 13 Şubat 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/cdu-berlin-wahl-103.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

28 "Endergebnis: CDU gewinnt Landtagswahl in SH mit 43,4 Prozent", ndr.de, 9 Mayıs 2023, https://www.ndr.de/nachrichten/schleswig-holstein/landtagswahl_2022/Endergebnis-CDU-gewinnt-Landtagswahl-in-SH-mit-434-Prozent,landtagswahl4246.html, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

29 "Friedrich Merz bezeichnet Niedersachsen-Ergebnis als 'Rückschlag'", zeit.de, 10 Ekim 2022, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2022-10/niedersachsen-wahl-friedrich-merz-cdu>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

neğin KRV’de seçimleri kazanan CDU’lu Eyalet Başbakanı Hendrik Wüst’ün toplum nezdinde de popüler bir CDU’lu eyalet genel başkanı olduğu ve Merz’in aksine Yeşiller ile koalisyon ve iş birliği konusunda daha ılımlı bir eğilimi temsil ettiği söylenebilir. Nitekim KRV’de kurduğu koalisyonun CDU ve Yeşiller’den oluşmasının yanı sıra Merz’in AfD partisine kıyasla Yeşiller’i daha çok rakip olarak belirlemesi,³⁰ partisinin çeşitli eyaletlerde Yeşiller ile koalisyonda olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Aksine CDU çizgisinin federal düzlemdeki toplumsal inandırıcılığını zedelemekle birlikte tercih edilen uç söylemler sebebiyle AfD’nin güçlenmesine neden olduğu eleştirileri de yöneltilmektedir.³¹ CDU’nun eyaletlerdeki bu görece başarılarına rağmen hem CDU hem de kardeş partisi CSU’nun halen arzu edilen yükseliş trendini yakalayamaması söz konusudur. Üstelik federal düzlemde üç partiden oluşan, eleştirilerin sürekli odağı haline gelen ve anketlerde gerileyen federal hükümete rağmen. Her ne kadar CDU anketlerde şimdilik birinci parti çıksa da diğer partilerle arasında çok büyük bir oy farkı bulunmamaktadır. Ayrıca ikinci parti konumuna ulaşan ve CDU/CSU’nun oy oranına yaklaşan AfD’nin yükselişi ise maalesef CDU/CSU açısından bir ideal denklem oluşturmamaktadır.

Federal hükümetin anketlerde sürekli gerilemesine rağmen ana muhalefetin birçok alanda somut ve alternatif politika önerileri sunmadığı ithamları bir yana, Merz’in son aylarda başvurduğu bazı söylemlerin de merkezde yer alan seçmenleri irite ettiği söylenebilir. Merz’in tartışmalı çıkışları partiyi federal hükümete alternatif olmaktan uzaklaştırırken örneğin göç-

men kökenlileri hedef alan dışlayıcı ve hatta popülist³² söylemleri gündeme gelmektedir.³³ Diğer yandan yine Merz’in aşırı sağcı AfD ile yerelde iş birliği yapılabileceği yönündeki yaklaşımını, partinin diğer önde gelen isimlerinden dahi tepki gelmesi üzerine –ve parti programıyla da çeliştiği gerekçesiyle– revize ettiği de unutulmamalıdır.³⁴ Dolayısıyla bu tür ciddi güven kaybına yol açan açıklamaların³⁵ partinin alternatif bir hükümet olamayacağı endişelerini artırdığı görülmektedir. Merz’in ve bazı CDU üyelerinin alışılagelmiş olarak hedef aldıkları spesifik göçmen kökenlilerin³⁶ yanı sıra Ukraynalı göçmenlerin Almanya’ya gelecek “sosyal turizm” yaptıklarını ileri sürmesi ise artık bu tür popülist söylemlerde yeni bir safhaya ulaşıldığını göstermektedir.³⁷

Son olarak CDU/CSU’nun şansölye adayının Merz olup olmayacağını kesinlik kazandığı da söylenemez. Her ne kadar geleneksel olarak federal meclis seçimlerinde CDU’nun genel başkanı CDU/CSU’nun şansölye adayı olarak belirlense de geçmişte bazı istisnalar da olmuş ve 2021 seçimleri öncesinde CDU ve CSU liderleri arasında bir şansölye adaylığı rekabeti yaşanmıştır.³⁸ Aynı şekilde Eylül 2025’teki federal meclis seçimlerine

32 “Merz’in Kreuzberg Sözlere Yeşiller’den Sert Tepki: ‘Ayrımcılık’”, *Hürriyet*, 6 Eylül 2023.

33 “CDU-Chef im ZDF: Merz verteidigt umstrittene ‘Paschas’-Aussage”, *zdf.de*, 13 Ocak 2023, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/merz-paschas-debatte-migranten-100.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

34 “Kommunale Zusammenarbeit mit AfD? Merz erntet Kritik aus Niedersachsen”, *ndr.de*, 24 Temmuz 2023, <https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/Merz-ueber-Zusammenarbeit-mit-AfD-Reaktionen-aus-Niedersachsen,merz236.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

35 “Merz’e Güven Dibe Vurdu”, *Hürriyet*, 30 Temmuz 2023.

36 Murat Tosun, “Şimdi de Okullarda Dil Yasağı İstediler”, *Hürriyet*, 12 Ocak 2023.

37 “Geflüchtete aus der Ukraine: Merz beklagt ‘Sozialtourismus’”, *tagesschau.de*, 27 Eylül 2022, <https://www.tagesschau.de/inland/merz-ukraine-fluechtlinge-deutschland-101.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

38 M. Erkut Ayvaz, “CDU’nun 33. Olağan Kongresi Sonrası Almanya Siyaseti”, *SETA Analiz*, Sayı: 343, (Şubat 2021); M. Erkut Ayvaz, “Koronavirüs Salgını Sürecinde CDU ve Şansölye Adaylığı için Artan Rekabet”, *SETA Perspektif*, Sayı: 285, (Haziran 2020).

30 “Union: Merz sieht Grüne nach wie vor als Hauptgegner”, *deutschlandfunk.de*, 3 Temmuz 2023, <https://www.deutschlandfunk.de/merz-sieht-gruene-nach-wie-vor-als-hauptgegner-102.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

31 Ahmet Külahçı, “Almanya’da AfD Paniği”, *Hürriyet*, 5 Haziran 2023.

yönelik de bir rekabetin oluşması muhtemeldir. Zira başta CSU lideri Markus Söder'in bu yönde bazı sinyallerinin yanı sıra KRV Eyalet Başbakanı Wüst gibi diğer bazı CDU'lu eyalet başbakanlarının da popüleriteleri gereği bu yönde bir adaylık tartışması gündeme gelebilir.

AfD

Mevcut koalisyon hükümetinin –ve ana muhalefetin– olumsuz performansının da bir neticesi olarak aşırı sağcı AfD'nin anketlerde neredeyse durdurulamaz bir yükseliş trendinde olduğu gözlenmektedir. Son anketler doğrultusunda örneğin Thüringen ve Brandenburg gibi eyaletlerde birinci sırada yer alan aşırı sağcılar³⁹ Almanya genelinde ise ikinci sıraya yükselmiştir.⁴⁰ Her ne kadar SPD'li Şansölye Scholz bu yükselişin en nihayetinde iki yıl sonra gerçekleşecek olan federal meclis seçimlerine kadar değişeceğini düşünerek kamuoyundaki endişeli havaya pek itibar etmese de⁴¹ özellikle önümüzdeki yıl gerçekleşecek olan bazı eyalet meclisi seçimlerinde AfD'nin birinci çıkması muhtemeldir. Bu çerçevede AfD'nin bilhassa yerelde CDU tarafından da artık alenen muhatap alınması yönündeki adımlara bakıldığında –her ne kadar bazı kısa süreli yüzeysel tartışmalara neden olsa da–⁴² partinin orta ve uzun vadede giderek normalleştirilmesi tehlikesi belirginleşmektedir. AfD'nin esasen popülist eleştirilerden ziyade somut politika önerileri sunmaksızın ve ağırlıklı olarak göç,

mülteciler meselesi ve sosyal sorunlar üzerinden bu denli yükseliş trendine geçtiği söylenebilir. Bu trend karşısında hükümet partileri ise neredeyse çaresiz bir görüntü sergilemektedir. CDU/CSU'nun zaman zaman AfD'nin söylem ve tchihlerine benzer çıkışlarda bulunarak buradaki olası seçmenleri (geri) kazanma arayışlarının ise seçmen nezdinde kabul görmediği yine bu partilerin anketlerdeki beklenen oy artışını sağlamayıyla belirginleşmektedir.

Koalisyon hükümeti ve ana muhalefetin olumsuz performanslarının da bir neticesi olarak aşırı sağcı AfD'nin anketlerde yükseliş trendinde olduğu gözlenmektedir.

AfD'nin anketlerde bu denli oy artışı sağlaması ve yereldeki bazı seçimleri kazanması⁴³ partinin daha cüretkar söylem ve çıkışlara yönelmesini sağlamaktadır. Radikal söylem ve yaklaşımların bilhassa yükselen göç sorunu sebebiyle önümüzdeki aylarda daha da artması muhtemeldir. Böylelikle henüz geçtiğimiz yıllarda Almanya'da tabu olarak görülen birçok söylem ve hatta eylemin AfD'nin yükselişine paralel olarak artık normalleştirilmesi tehlikesi söz konusudur.

AfD'nin yaz aylarında gerçekleştirdiği parti kongresinde özellikle göç ve AB karşıtı söylemler dikkat çekmiştir. Başta Almanya'nın AB'den ayrılması gibi hedeflerin yanı sıra aşırı söylemlerin öne çıktığı söylenebilir.⁴⁴ İlgili kongrelerdeki bu gelişmelerin Alman iç istihbarat kurumunun

39 "Ein Jahr vor Landtagswahl: AfD in Brandenburg in Umfragen erstmals vorn", tagesschau.de, 14 Eylül 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/regional/brandenburg/brandenburg-trend-afd-fuehrt-102.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023); "MDR-Umfrage: AfD in Thüringen bei 34 Prozent", mdr.de, 5 Temmuz 2023, <https://www.mdr.de/nachrichten/thueringen/umfrage-landtagswahl-sonntagsfrage-100.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

40 "AfD İkinci Sıraya Oturdu", *Hürriyet*, 2 Ağustos 2023.

41 "Blick auf Bundestagswahl 2025: Scholz sieht Umfrage-Hoch der AfD gelassen", zdf.de, 5 Temmuz 2023, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/afd-umfragewerte-thueringen-scholz-ramelow-100.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

42 "CDU'ya, 'AfD'yle İşbirliği' Tepkisi", *Hürriyet*, 15 Eylül 2023.

43 "Almanya'da İlk Kez Aşırı Sağcı AfD'li Bir Siyasetçi Belediye Başkanı Seçildi", TRT Haber, 3 Temmuz 2023.

44 Mesut Zeyrek, "Almanya'da Aşırı Sağcı AfD Partisi AB'nin 'Başarısız Bir Proje' Olduğunu Savundu", Anadolu Ajansı, 7 Ağustos 2023.

da dikkatini çektiği belirtilmelidir.⁴⁵ Esasen İç İstihbarat Başkanı Thomas Haldenwang'ın görevine geldiği günden bu yana kurumun AfD'ye yönelik tutumu sertleşmiş, partinin giderek daha da radikalleştiğine dair değerlendirmelerde de artış yaşanmıştır.⁴⁶

Ukrayna'ya en fazla silah yardımı yapan ülkelerin başında Almanya gelmesine rağmen Alman kamuoyunda sürekli yetersizlik ve eleştirel yaklaşımların öne çıktığı gözlemlenmektedir.

Sol Parti

Federal Mecliste en küçük grup konumundaki Sol Parti'de son federal meclis seçimlerindeki başarısız sonuçtan bu yana gerileme sürmektedir. Son olarak partinin meclis grup başkanlarının görevi bırakma kararlarına rağmen yeni isimler dahi seçilememiştir.⁴⁷ Sol Parti'nin 12 Şubat 2023'te gerçekleşen Berlin eyalet meclis seçim sonuçlarının ardından yeni eyalet hükümetinde yer alamayışı⁴⁸ partinin güçlü olduğu eyaletlerde dahi gerilediğini belirginleştirmektedir.

Parti içerisinde partinin geleceğine dair fikir ayrılıklarının sürdüğüne de şahit olunur-

45 "AfD-Parteitag: Verfassungsschutz dokumentiert rechtsextreme Verschwörungen", spiegel.de, 31 Temmuz 2023, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/alternative-fuer-deutschland-verfassungsschutz-dokumentiert-rechtsextreme-verschwoerungen-a-55dd796a-9aef-4fb1-8632-ccfe28052653>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

46 Michael Götschenberg, "Haldenwang und die AfD: Was treibt den Verfassungsschutzchef an?", tagesschau.de, 19 Ağustos 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/verfassungsschutz-haldenwang-102.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

47 "Keine Kandidaten: Linke verschiebt Neuwahl der Fraktionsführung", faz.net, 31 Ağustos 2023, <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/linke-verschiebt-neuwahl-der-fraktionsfuehrung-19140289.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

48 "CDU und SPD in Berlin unterzeichnen Koalitionsvertrag", zeit.de, 26 Nisan 2023, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2023-04/berlin-cdu-spd-koalitionsvertrag>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

ken bir grubun partiden ayrılıp yeni bir parti kurması ihtimali üzerinde durulmaktadır.⁴⁹ Yeni partinin ise daha uç bir çizgiye yaklaşması ihtimali ile –örneğin Rusya, Ukrayna vb. konularında– daha ayrışan pozisyonlarda yer alması muhtemeldir. Partinin Doğu Almanya eyaletlerindeki AfD'ye yönelen seçmenlere de hitap edebileceği ileri sürülmektedir.

ALMAN DIŞ POLİTİKASINDA ÖNE ÇIKANLAR VE GELECEK PROJEKSİYONU

Alman dış politikasının belirlenmesi ve uygulanışında geleneksel olarak Dışişleri Bakanlığı ile Şansölyelik makamının da ağırlığının söz konusu olduğu ve hatta spesifik hususlara yönelik son kararın şansölyenin tercihleri doğrultusunda alındığı bilinmektedir. Bu sebeple Alman tarihinde ilk kez üç partiden oluşan bir koalisyon hükümetine rağmen şansölyenin SPD ve dışişleri bakanının ise Yeşiller'den olması ilk bakışta siyaseten birbirine uzak olmayan bu iki partinin uhdesindeki kurumların uyumlu hareket edeceği beklentisine neden olmuştur. Ancak geride bırakılan iki yıllık süreçte –ve hatta dış politika haricindeki genel politikalar da baz alındığında– bu varsayım her daim tahmin edildiği şekilde gerçekleşmemiştir. Her ne kadar siyasetin solunda yer alan bu iki partinin kendi aralarındaki görüş ayrılıkları bir yana esas farklılıkların diğer koalisyon ortağı FDP ile yaşandığı bir gerçek olsa da, buna rağmen Şansölye Scholz ve Dışişleri Bakanı Baerbock arasında zaman zaman farklı pozisyonların ortaya çıktığı söylenebilir.

49 "Wagenknecht Kendi Partisini Kuruyor", *Hürriyet*, 10 Eylül 2023.

Almanya'nın Ukrayna Politikası

Bilhassa Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı ve Almanya'nın Ukrayna'ya yönelik silah yardımının yanı sıra örneğin Almanya'nın Çin ile ilişkileri ve genel olarak Berlin yönetiminin daha aktif bir dış politika anlayışını tam anlamıyla benimsememesi noktasında kısmen farklılaşan tercihler söz konusu olmuştur. Bunun bir neticesi olarak özellikle Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock ve partisi Yeşiller'in geleneksel savaş karşıtı geçmişine rağmen gelinen aşamada daha aktif ve hatta askeri çözümlerden yana bir intiba oluşturduğu⁵⁰ söylenebilir. Ayrıca zaman zaman sonradan düzeltilme gereği duyulan ve uç noktada yer alan tartışmalı açıklamaların arttığı da gözlenmektedir.⁵¹ Özellikle Ukrayna'ya yönelik silah yardımında Yeşiller'in, ana muhalefet CDU/CSU'nun çağrılarına benzer tercihlerle daha fazla silah yardımı sağlanması gerektiğine dair çıkışlarına şahit olunmuştur.⁵² Bu tutum ise hem SPD çevreleri hem de bilhassa Şansölye Scholz tarafından aceleci olmayan yaklaşımlarla dengelemeye çalışılmıştır.⁵³

Gelinen aşamada Almanya'nın Ukrayna'ya en çok silah yardımı yapan ülkelerin başında gelmesine rağmen⁵⁴ kamuoyunda sürekli yetersizlik ve eleştirel yaklaşımların öne çıktığını gözlemek mümkündür. Son olarak "Tau-

rus" seyir füzelerinin Ukrayna'ya gönderilmesine ilişkin de koalisyon içerisinde fikir ayrılıklarının olduğunu söylemek mümkündür. Ana muhalefetin ilgili silahın gönderilmesi yanlısı çıkışlarına benzer şekilde hem koalisyon ortağı FDP hem de Yeşiller'den bilhassa Şansölye Scholz'a yönelik çağrılar yapılmıştır. Bu tür tartışmalar geçtiğimiz süreçte Leopard-2 tankları vb. ağır silahlara ilişkin tartışmalarda da yaşanmıştır. Kiev yönetiminin de Taurus seyir füzelerine sıklıkla ihtiyaç duyduğunu belirtmesi ve Berlin'e yönelik bu konuda ısrarlı çağrılarını sürdürmesine rağmen Scholz önceki ağır silah sevkiyatlarındaki tavrını yine sürdürerek başta ABD ve Birleşik Krallık gibi müttefiklerden ayrılan ve hatta onlardan daha fazla öne çıkan bir silah sevkiyat politikasına karşı direnmiştir. Geçmişteki örneklerde olduğu gibi ve koalisyon içerisinde başta Yeşiller ve FDP'nin önde gelen siyasilerinin de kısmen kamuoyu önündeki eleştirel çağrılarına rağmen bu konuda da aceleci davranmamış ve neredeyse medya odaklı baskılara da direnmiştir. Esasen Scholz'un geçmişte verdiği bu tür kararlarda da işaret ettiği üzere Alman toplumunun çoğunluğunun aceleci kararları benimsemediği görülmektedir. Toplumun çoğunluğunun Taurus seyir füzelerinin Ukrayna'ya gönderilmesine karşı çıktığı veya temkinli davranılması yanlısı olduğu anketlere yansımıştır.⁵⁵ Aynı şekilde savaşın neredeyse bir buçuk yıldır sürmesi, yaklaşık bir milyon Ukraynalı mültecinin Almanya'ya gelmesi, silah talebinin sürmesi ve krizin çözümüne yönelik farklı pozisyonlara dair neredeyse tahammülsüz bir kamuoyu baskısının sürdürülmesi sebebiyle Alman toplumunda isteksizliğin artması da muhtemeldir. Bu çerçevede Alman toplumu-

50 "Baerbock hält Drohnenangriffe der Ukraine auf Moskau für legitim", faz.net, 22 Ağustos 2023, <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/baerbock-haelt-drohnenangriffe-der-ukraine-auf-moskau-fuer-legitim-19120313.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

51 "Alman Dışişleri Bakanı Baerbock 'Rusya'ya Karşı Savaşta' Dedi; Kremlin Açıklama İstedi", Euronews Türkçe, 27 Ocak 2023.

52 Erbil Başay, "Almanya Dışişleri Bakanı Baerbock: Ukrayna'yı Desteklemede Uzun Soluğa İhtiyacımız Var", Anadolu Ajansı, 1 Haziran 2022.

53 Uli Hauck, "Leopard' für die Ukraine: Warum der Kanzler zum Panzer schweigt", tagesschau.de, 23 Ocak 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/panzer-scholz-debatte-101.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023); Ahmet Külahçı, "Koalisyonda 'Taurus' Krizi", *Hürriyet*, 14 Ağustos 2023.

54 "Krieg in der Ukraine: Liste der militärischen Unterstützungsleistungen", Almanya Federal Hükümeti, 20 Eylül 2023, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/schwerpunkte/krieg-in-der-ukraine/lieferungen-ukraine-2054514>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

55 "ARD-DeutschlandTrend: Mehrheit gegen 'Taurus'-Lieferung an Ukraine", tagesschau.de, 18 Ağustos 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/deutschlandtrend/deutschlandtrend-3390.html>, (Erişim tarihi: 30 Eylül 2023).

nun çoğunluğunun barış görüşmeleri yanlısı olduğuna işaret etmek de gerekmektedir.⁵⁶

Koalisyonun ilk aylarında Baerbock tarafından şansölyeye yönelik bu tür hususlar bağlamında kamuoyu önünde yapılan eleştirilere şahit olursa da bu tür davranışlar ne toplum ne de koalisyonda olumlu karşılanmıştır. Son zamanlarda ise Baerbock'un nispeten artık daha dikkatli davranmaya başladığı ve en azından şansölye ile fikir ayrılıklarını kamuoyu önünde dile getirmeyi azalttığı söylenebilir.⁵⁷

Almanya'nın tarihinde ilk kez bir Ulusal Güvenlik Strateji belgesinin oluşturulması mevcut koalisyon hükümeti döneminde gerçekleşmiştir.

Yurt Dışı Temasları ve Uç Söylemler

Dış politikada özellikle öne çıkan konularda Dışişleri Bakanı Baerbock'un çeşitli yurt dışı temasları dikkat çekmiştir. İleri sürülen "değerlere dayalı" siyaset anlayışına sıklıkla işaret edilse de bu hususta da Almanya'nın gerçekçilikten uzak ve zaman zaman çifte standart uyguladığı eleştirilerine muhatap olduğu söylenebilir. Nitekim bir yandan Ukrayna'ya saldırısının ardından Rusya'ya yönelik tepkiler ortaya koyan federal hükümetin diğer yandan ileri sürdüğü "değerlere dayalı" siyaset ve bununla irtibatlı keskin söylemleri ile uyumlu olmayan yaklaşımları benimsediği de ileri sürülmektedir. Alman dış politikasının son iki yıl içerisinde bilhassa Baerbock ve bakan-

lığının keskin söylemleri neticesinde, küresel etkinlikten ziyade bir nevi sonuç elde edemeyen, uç noktalardaki söylemlere başvurarak sonuçsuz bir sembolizme yöneldiği gözlenmektedir.⁵⁸ Bu süreçte şansölye ise daha dengeleyici bir rol oynama eğiliminde olmuştur.

Federal hükümetin söylem ve eylemlerinin uyumsuzluğu, ülkenin küresel ekonomik bağımlılıkları ve özellikle enerji krizi sebebiyle daha da netleşmektedir. Böylelikle sıklıkla dile getirilen değerlere dayalı siyaset arka plana atılarak eleştirel yaklaşımın ülkelerle de ekonomi ve yeni enerji iş birliğine yönelik olduğu⁵⁹ ve böylelikle yeni bağımlılıkların oluşturulması eleştirilmektedir. En nihayetinde iç kamuoyu hedefiyle sürekli öne çıkarılan bu tür uç ve diplomatik açıdan sorunsallaştırılan söylemler Almanya'nın küresel ekonomi hedefleriyle de çelişmektedir. Dolayısıyla Baerbock çizgisi tarafından tercih edilen söylem-eylem tutarsızlığının Alman kamuoyu ve seçmen nezdinde de olumsuz algılandığı ve günün sonunda somut sonuçlar getirmediğine dair kanaatlerin oluştuğu söylenebilir.

Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi

Dış politikadaki uç söylemlerin somut sonuçlarla neticelendirilemeyişi bir yana Almanya'nın tarihinde ilk kez bir "Ulusal Güvenlik Strateji" (UGS) belgesini oluşturması da mevcut koalisyon hükümeti döneminde gerçekleşmiştir. Federal Silahlı Kuvvetlerin (Bundeswehr) güçlendirilmesinin gerektiği UGS belgesindeki somut hususlardan biri olarak öne çıkarken Rusya'nın en büyük tehdit olarak tanımlanması Alman güvenlik politikasının temel odağının hangi yönde ilerleyeceğine dair ipuçları da vermiştir. Belgede

56 "Umfrage: Zwei Drittel für Friedensverhandlungen im Ukraine-Krieg", wiwo.de, 24 Şubat 2023, <https://www.wiwo.de/politik/deutschland/umfrage-zwei-drittel-fuer-friedensverhandlungen-im-ukraine-krieg/29001044.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

57 Markus Sambale, "Scholz und Baerbock in New York: Wer hat das Sagen?", tagesschau.de, 18 Eylül 2023, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/scholz-baerbock-112.htm>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

58 "Politologe: Baerbock-Aussage war 'unklug'", zdf.de, 24 Eylül 2023, <https://www.zdf.de/politik/berlin-direkt/politologe-merkel-kritisiert-baerbock-aussage-zu-china-100.html>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

59 Kemal İnat, "Almanya 'Kışı Atlamak' için Körfez'in Kapsında", Anadolu Ajansı, 26 Eylül 2022.

farklı birçok noktalara da değinilirken örneğin başta Çin'e dair dengeli bir ilişki hedefi üzerinde de durulmuştur.⁶⁰

Türk-Alman İlişkileri

Yeni federal hükümetin göreve gelmesiyle birlikte 2022'de Türk-Alman ilişkilerinin yoğun bir düzeyde ilerlediği, ekonomi ve güvenlik politika alanlarında iş birliği imkanlarının öne çıktığı gözlenmiştir. Almanya'nın örneğin Ege ve Doğu Akdeniz meselelerinde Yunanistan yanlısı yaklaşımları ise Türkiye tarafından tepkiyle karşılanmıştır.⁶¹ Burada da Alman dış politikasının zaman zaman rasyonellikten uzaklaşarak uç söylem ve eğilime yönelmesi söz konusu olmuştur. Buna rağmen özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Şansölye Olaf Scholz çeşitli vesilelerle bir araya gelmiştir.⁶² Türkiye'deki seçimlerin ardından Scholz, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı telefonla arayarak 28 Mayıs 2023 seçim başarısı için tebrik etmiş ve "yeni dönemde Türkiye ile ortak konuları ilerletmek istediklerini" ifade etmiştir.⁶³ Scholz'un yeni dönemde de yine daha dengeleyici ve rasyonel bir faktör olarak ilişkilerin devamlılığı açısından hareket etmesi muhtemeldir. Özellikle ekonomi, güvenlik politikaları, NATO, terörle mücadele ve göç gibi hususların yeni dönemde de öne çıkması muhtemel iken Almanya'nın tartışmalı söylem ve politika tercihleri sebebiyle ilişkilerin farklı bir yöne evrilmesi ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Son haftalarda

Almanya ve hatta AB gündeminde önemli bir yer tutan ve hatta federal hükümeti iç ve dış siyasette ciddi anlamda zorlayan göç meselesinde⁶⁴ yeni iş birliği imkanlarının gündeme gelmesi muhtemeldir. Nitekim Almanya'ya son zamanlarda artan göç oranları sebebiyle ciddi bir kriz ihtimali de olasıdır. Bu süreçte federal hükümete yönelik gündend güne baskıların dozu da artarken⁶⁵ Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser'in (SPD) "göç konusunda Türkiye ile daha yakın iş birliği hedeflediğini" dile getirmesi hatırlanmalıdır.⁶⁶

SONUÇ

Geride bırakılan iki yılda federal hükümet toplumsal destek noktasında ciddi anlamda gerilemiştir. Her ne kadar koalisyon anlaşmasında yer alan vaatlerin iki yıllık bir sürecin ardından yüzde 38 oranında hayata geçirildiği ileri sürülse de toplumsal desteğin giderek azaldığı anketlere yansımaktadır. Özellikle ekonomik durgunluk ve hatta gerileme, artan enflasyon, alternatif enerji arayışlarına ilişkin koalisyon içerisindeki tartışmalar ve genel olarak koalisyon partilerinin sürekli bir uyumsuzluk görüntüsü vermesi sıklıkla gündeme gelmiş ve koalisyonun kamuoyunda olumsuz algılanmasına neden olmuştur.

Bir sonraki federal meclis seçimlerinin Eylül 2025'te gerçekleşecek olması, anketlerdeki düşüş endişesinin şimdilik arka plana itilmesine neden olmaktadır. Koalisyon partileri yeni dönemde daha uyumlu bir iş birliği hedeflese de seçimlere iki yıllık uzun bir süre olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla önümüzdeki süreçte partilerin yine kamuoyu önündeki tartışmalarına şahit olunması muhtemeldir. Tüm inişli çıkışlı

60 "Nationale Sicherheitsstrategie vorgestellt: Integrierte Sicherheit für Deutschland", Almanya Federal Hükümeti, 14 Haziran 2023, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/nationale-sicherheitsstrategie-2195890>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

61 "Çavuşoğlu'ndan Almanya'ya Yunanistan Cevabı: AB Ülkesi Diye Sahip Çıkmak Doğru Değil", TRT Haber, 29 Temmuz 2022.

62 "Cumhurbaşkanı Erdoğan, Almanya Başbakanı Scholz ile Bir Araya Geldi", Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 11 Temmuz 2023, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/147698/cumhurbaskani-erdogan-almanya-basbakani-scholz-ile-bir-araya-geldi>, (Erişim tarihi: 1 Ekim 2023).

63 "Almanya Başbakanı Scholz'dan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Tebrik Telefonu", TRT Haber, 29 Mayıs 2023.

64 "Almanya Göçmen Akınıyla Mücadele için Polonya ve Çekya ile Sınır Kontrollerini Artıracak", TRT Haber, 27 Eylül 2023.

65 "Almanların Yardımı, İtalya'yı Kızdırdı", *Hürriyet*, 25 Eylül 2023.

66 "Göç: Almanya Türkiye ile Daha Yakın İş Birliği Hedefliyor", DW Türkçe, 23 Eylül 2023.

süreçlerin sonunda koalisyonun sonlandırılması ise düşük bir olasılıktır. Zira mevcut denklemde hem ilgili tüm hükümet partilerinin bundan bir kazanç sağlamayacağı noktası hem de iktidardan ve ilgili bakanlıklardan feragat etmeme eğilimi daha gerçekçidir.

Koalisyondaki bu olumsuz görüntüye rağmen başta ana muhalefet CDU/CSU'nun yetersiz siyasi performansı Alman siyasetini daha komplike bir aşamaya taşımaktadır. Ana muhalefetin daha muhafazakar çizgiye yönelme arayışları ve Friedrich Merz'in yeni CDU genel başkanı seçilmesi anketlerde kısmi oy artışlarına neden olmuştur. Genel olarak bir yükseliş ve yenilenme ise bilhassa Merz'in son aylardaki dışlayıcı ve uç noktadaki söylemleri sebebiyle muhtemel değildir. Son iki yılda muhalefetin genel olarak yapıcı olmaktan ziyade eleştirel ve hatta popülist çizgiye yaklaşan söylemleri toplum nezdinde arzulan karşılığı bulamamaktadır. Şansölye adayı noktasında bazı öne çıkan CDU'lu eyalet başbakanlarının artan popülaritesinden kaynaklı olarak bir rekabetin yaşanması da kuvvetle muhtemeldir. Bu sürecin ise CDU/CSU'yu geçmişteki gibi yıpratma ihtimali olasıdır.

Alman siyasetindeki en büyük tehdit ise aşırı sağcı AfD'nin anketlerdeki artış trendi ve genel olarak aşırı sağcı politikaların normalleştirilmesi tehlikesidir. Bu tehdide yönelik merkezde yer alan Alman siyasi partilerinin ortak çözüm arayışlarında bulunmaları veya aşırı sağcı söylemlere en azından mesafeli durarak ortak bir tepki göstermeleri gerekirken kısa vadeli ve hatalı siyasi hesaplar yapılmaktadır. Özellikle ekonomik ve sosyal sorunlar ve göç meselesi odağındaki tartışmalar üzerinden AfD ve aşırı sağcılık daha da güçlenmekte ve normalleştirilmektedir.

Geride bırakılan iki yılda Alman dış politikasında da yeni bir hükümetin yön arayışlarına şahit olunmuş, özellikle Dışişleri Bakanlığı ile Şansölyelik arasında denge arayışı ve hatta kısmi bir rekabet gözlenmiştir. Dış politikanın son iki yılda bilhassa Dışişleri Bakanı Baerbock ve bakanlığının keskin söylemleri neticesinde küresel etkinlik hedeflerinden ziyade oldukça sınırlı sonuçlara ulaştığı ve hatta geçmişteki diplomatik girişimlerle kıyaslandığında bir gerileme trendinde olduğu gözlenmektedir. Her ne kadar Almanya artık askeri modernizasyonu hedeflediyse de zaman zaman şahit olunan uç noktalardaki söylemlerin hem rasyonel zeminde sonuç vermediği hem de maliyetli bir sembolizmle sınırlı kaldığına şahit olunmaktadır.

Federal hükümetin söylem ve eylemlerinin çeşitli dış politika alanlarındaki uyumsuzluğu mevcut enerji krizi sebebiyle daha da belirginleşirken ülkenin küresel ekonomik bağımlılıklarına da çare olamamıştır. Bu sebeple bir yandan sıklıkla dile getirilen değerlere dayalı siyasetin fiilen arka plana atıldığı diğer yandan da zaman zaman diplomatik teamüllerin terk edildiği gözlenmektedir. Eleştirel yaklaşılan çeşitli ülkelerle ekonomi ve yeni enerji iş birliğine başvurularak yeni bağımlılıkların oluşturulması da dikkat çekmekte ve eleştirilere neden olmaktadır.

Son olarak dış politika ile irtibatlı ve öne çıkan bir diğer nokta ise Almanya'nın Ukrayna politikası ve bu ülkeye yaptığı silah yardımlarının ne ölçüde sürdürüleceğidir. Bir yandan Almanya'ya yönelik sıklıkla Ukrayna'ya yeterli silah desteği sunulmadığı ithamlarında bulunulurken diğer yandan diplomatik çözüm noktasında gerekli gayretlerin gösterilmediği eleştirileri de yöneltilmektedir. Bu tartışmaların önümüzdeki süreçte de artarak devam etmesi muhtemeldir.

FEDERAL HÜKÜMETİN İKİ YILI VE YENİ DÖNEMDE ALMAN SİYASETİ

M. ERKUT AYVAZ

SETA | ANALİZ

Bu analizde üç partiden oluşan Almanya'daki federal hükümetin son iki yılda öne çıkan politika tercihlerine genel bir çerçevede değinilirken bazı hususlar üzerinde ise daha detaylı durulmuştur. Koalisyon hükümetinin genel performansı irdelenirken kalan iki yıllık süreç için de konu bazında değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca ana muhalefet başta olmak üzere Federal Mecliste bulunan muhalefet partilerine de işaret edilmiştir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL